

Một số học giả và trí thức Việt Nam đã lên tiếng chỉ trích bản báo cáo nhân quyền do chính phủ Việt Nam công bố hồi gần đây trong khuôn khổ của cuộc duyệt xét đầ tiên mà Hội đầ ng Nhân quyền Liên hi p qu c ti n hành 4 năm một l n đầ ki m đầ m vi c th c hi n quy n con ng i t i 192 n i c thành viên của Liên hi p qu c. M i quí thính theo dõi thêm một số chi ti t trong ti t m c Nhìn V Á Châu do Duy Ái ph trách sau đây.

Khi quy t đầ nh thành l p Hội đầ ng Nhân quyền Liên hi p qu c vào năm 2006, Đầ i Hội đầ ng Liên hi p qu c cũng đầ ng th i thi t l p m t c ch có tên là Th m ngh Đầ nh k Ph c p (Universal Periodic Review), g i t t là UPR, đầ duy t xét vi c th c hi n nhân quyền của toàn b các n i c thành viên 4 năm một l n. Cuộc th m ngh đầ tiên đã b t đầ u t tháng t năm 2008 và theo l ch trình Việt Nam s trình bày báo cáo của mình vào ngày 8 tháng 5 năm 2009 t i tr s Liên hi p qu c ở Geneve.

Trong khuôn khổ của c ch UPR, hôm 23 tháng 3 v a qua gi i h u trách Hà n i đã công b 'Báo Cáo Qu c Gia Ki m Đầ m Đầ nh K Vi c Th c Hi n Quy n Con Ng i ở Việt Nam'. Văn ki n - đầ c so n th o đầ i s h i ng đầ n của B Ngo i giao và s tham gia tr c ti p của nhi u c quan chính ph , đã nhanh chóng g p ph i s ch trích của một số h c gi và trí thức Việt Nam vì nh ng đầ u mà h cho là không đúng s th t và ph n ánh nh ng cách suy nghĩ và hành đầ ng l i th i, không phù h p v i nh ng nguyên t c nhân quyền ph quát của th i đầ i hi n nay.

Trong ph n đầ c p t i bài h c thành công v nhân quyền ở Việt Nam, báo cáo của Hà n i nh n m nh t i bài h c là 'các quyền con ng i không th tách r i đầ c l p dân t c và ch quyền qu c gia'. Đầ n 60 của báo cáo này cho bi t r ng 'Nhân dân Việt Nam t thân ph n nô l đã tr thành ng i làm ch đầ t n i c, làm ch xã h i, đầ c s ng trong đầ c l p, t do, dân ch v i t t c quyền con ng i của mình và đầ c b o v b ng Hi n pháp và pháp lu t'. Báo cáo nói thêm r ng 'thành t u to l n' này 'chính là nh ng thành t u dân ch , nhân quyền của b n nh t mà nhân dân Việt Nam đã giành đầ c'.

Ti n sĩ Nguy n Quang A là giám đầ c Vi n Nghiên c u Phát tri n Việt Nam ở Hà n i. Ông cho bi t r ng đầ n văn v a k không ph n ánh s th t hi n nay ở Việt Nam.

Ti n sĩ Nguy n Quang A nói: "Ng i Việt Nam t ngàn x a cho đầ n nay ch a bao gi đầ t đầ c nh ng cái quyền nh th mà còn ph i ph n đầ u r t nhi u. Và cái quyền đầ y không ai có th ban phát cho, mà mình ph i b ng m i cách tranh đầ u l y m i đầ c."

Ông Nguyễn Quang A cho hay một số quan chức Việt Nam hiện nay thiếu tin rằng họ là người làm cho đất nước, làm cho xã hội.

Tiến sĩ Nguyễn Quang A nói thêm: "Hiện giờ tình hình có khá hơn thời trước và muốn đất nước nhúng cái nhúng người ta Việt thì tôi nghĩ còn cần sự nỗ lực của rất nhiều người và cũng không phải là nhanh chóng mà có thể đất nước."

Giáo sư Võ Văn Ái, Chủ tịch Ủy ban Quyền làm người Việt Nam, bác bỏ sự kết nối giữa nhân quyền với việc giành được lợi ích cho đất nước. Ông cho rằng đây là hai vấn đề riêng biệt, và không nhất thiết là nhân quyền của người dân sẽ được bảo vệ sau khi giành được lợi ích.

Giáo sư Ái nói tiếp: "Điều tôi thấy hết sức lo ngại trong bước phức tạp này là nhà cầm quyền Hà Nội vẫn tiếp tục chú ý cái gọi là 'ngươi là nhân quyền châu Á' – nghĩa là họ tôn trọng nhân quyền nhưng mà nhân văn hóa lại có một số thái độ nhân quyền khác nhau. Nói nhảm vậy là chúng tôi nhân quyền quốc tế rồi. Và để biết hơn nữa là nhà cầm quyền Việt Nam trong Điều 4 Hiến pháp quy định rằng tất cả nhà nước hiện nay là chủ nghĩa Mác-Lê và Hồ Chí Minh và đảng tôi Đảng Cộng Sản là đảng duy nhất quản lý đất nước. Chủ nghĩa Cộng Sản là chủ nghĩa triết học Tây phương chứ không phải là nhân văn hóa dân tộc tôi Vua Hùng và sau. Cho nên tôi thấy tất cả người là nhân quyền châu Á của phức tạp này rất là lo ngại."

Bước báo cáo nhân quyền của Việt Nam nhận được nhiều sự kiện là 'chỉ trong một thời gian ngắn, từ năm 1986 đến nay, Việt Nam đã ban hành và sửa đổi khoảng 13,000 văn bản luật và điều lệ luật, trong đó các quyền và dân sự, chính trị được quy định một cách cụ thể và toàn diện hơn'.

Giáo sư Võ Văn Ái nhận xét: "Báo cáo này cho một danh sách rất nhiều về vấn đề luật pháp và xem như rằng khi có càng nhiều luật pháp nào thì cái tôn trọng nhân quyền càng nhiều chứ không. Tuy nhiên họ không hề cho người được tham gia vào việc của họ như luật pháp đó đã được áp dụng như thế nào trong việc bảo vệ quyền của công dân tại Việt Nam; và xem như nhà nước Việt Nam tôn trọng nhân quyền vì đã có những cuộc đối thoại với Hoa Kỳ, với Liên hiệp châu Âu và cả xem như có đối thoại với nhân quyền là có nhân quyền trong khi người công dân tại Việt Nam rất trông mong được thay quyền của con người được bảo vệ."

Giáo sư Võ Văn Ái cho biết trong thời gian vừa qua ông đã trình bày với các giới chức Liên hiệp quốc và các nước khác về tình trạng vi phạm nhân quyền tại Việt Nam. Ông nói thêm rằng ông đang vận động cho một cuộc biểu tình trước Điện Quốc Liên ở Geneve ngày 8 tháng 5 để phản đối những hành vi vi phạm nhân quyền của chính phủ Hà Nội.

Ông Võ Văn Ái nói: "Trong vài tháng qua chúng tôi đã hoạt động có thể nói là rất mạnh mẽ. Trước hết là để thông tin cho tất cả các thành viên quốc gia có chân trong Hội đồng Nhân quyền Liên hiệp quốc để họ hiểu rõ hơn những vi phạm nhân quyền tại Việt Nam như tôi đã trình bày trước Hội đồng Nhân quyền Liên hiệp quốc hôm 23 tháng 3 vừa qua. Sau hôm đó chúng tôi tiếp tục đi thăm viếng, thông tin, và chúng tôi hy vọng rằng với những hoạt động này vận động vi phạm nhân quyền, đàn áp tôn giáo tại Việt Nam thì ngày 8 tháng 5 sắp tới, khi phái đoàn Hà Nội trình bày phúc trình về tình trạng nhân quyền tại Việt Nam thì các quốc gia đó sẽ đưa những tài liệu đó ra để chứng minh. Đó là những hoạt động bên trong Điện Quốc Liên của Liên hiệp quốc. Bên ngoài thì chúng tôi kêu gọi đồng bào người Việt tại 190 nước khắp năm châu đến Geneve vào 9 giờ sáng ngày 8 tháng 5 để biểu tình, yêu sách cho tự do, dân chủ và nhân quyền tại Việt Nam để nói thay cho tiếng nói của đồng bào trong nước hiện không có phương tiện hoặc cơ sở truyền thông báo chí để nói lên khát vọng nhân quyền của mình."

Giáo sư Đoàn Việt Hoàng, một cựu tù nhân lương tâm từng bị chính quyền Cộng sản Việt Nam giam cầm trong nhiều năm, là Giám đốc Viện Quốc tế cho Việt Nam ở Virginia, Hoa Kỳ. Ông cho rằng báo cáo nhân quyền của Việt Nam có nhiều điểm lộn lộn và không cho mọi người thấy được chính phủ Việt Nam đã làm gì để bảo vệ nhân quyền.

Ông Đoàn Việt Hoàng nhận định: "Bản kiểm điểm này lộn lộn giữa thành tích phát triển với thành tích nhân quyền và dân quyền. Họ kể ra thành tích về giáo dục, y tế, phúc lợi v.v. nhưng đó là những thành tích về phát triển. Thành tích phát triển không nhất thiết bao gồm sự tôn trọng nhân quyền và dân quyền. Thứ hai là sự lộn lộn giữa vận động để lập cơ chế để kiểm soát và vận động nhân quyền và dân quyền. Một điểm nữa là để lập cơ chế để kiểm soát là bao gồm để kiểm soát nhân quyền và dân quyền như chính quyền đó không tôn trọng và thực thi nhân quyền."

Giáo sư Đoàn Việt Hoàng cho rằng hai điểm quan trọng nhất trong vận động nhân quyền tại Việt Nam là mối quan hệ giữa người dân với chính quyền và vận động pháp trị. Về mối quan hệ giữa chính phủ và dân chúng, ông nói rằng thực tế tại Việt Nam cho thấy người dân không được tự do vì mọi hoạt động của họ đều bị nhà cầm quyền kiểm soát.

Ông Đoàn Việt Hoàng nói thêm: "Báo cáo của Việt Nam cho biết họ muốn thay đổi rất nhiều luật

pháp nh ng thay  i luật pháp không có nghĩa luật pháp   c t n tr ng b i ng  i c m quyền. T c l  ng  i c m quyền c  th  s    ng luật pháp    vi phạm nh n quyền.   y l    u m  ch ng t i    đưa ra trong c c nh n x t c a ch ng t i trong nhiều năm nay.    l  nh  c m quyền Việt Nam    d ng luật pháp    cai trị. C i    ch ng t i g i l  pháp quyền, trong tiếng Anh g i l  'rule by law'. M t ch     pháp tr  th i ho n to n kh c – t c l  ng  i c m quyền kh ng   c d ng luật pháp    vi phạm nh n quyền hoặc ch  l m nh ng việc c i cho ng  i c m quyền m  không v  quyền l i của ng  i d n. Khi s    ng    luật pháp    cai trị th i v n t t h n l  không c  luật pháp, nh ng luật pháp ph i cai trị c  ng  i c m quyền th i l c    m i th t s  l  t n tr ng luật pháp v        m i c  c n b n    nh n quyền   c t n tr ng.      y chúng ta c n ph n bi t giữa pháp quyền v  pháp tr , t c l  'rule by law' v  'rule of law'.    Việt Nam ch a có 'rule of law', ch a c  pháp tr  m  ch  c  pháp quyền th i. R  r ng l  ch  'pháp quyền' m  nh  n  c   ng d ng    Việt Nam có nghĩa l  'rule by law' ch  không ph i l  'rule of law'. Th c ch t c a v n    Việt Nam hiện nay l  nh  c m quyền kh ng th t s  l  m t nh  c m quyền do ng  i d n c  ra v  ph c v  cho ng  i d n m  l  do   ng C ng S n c  ra v  ph c v  cho quyền l i của những ng  i c m quyền.    Việt Nam th  ng n i t i 4 c i quyền của ng  i d n l  'd n bi t, d n b n, d n l m, d n kiểm tra'; c  v  nh  d n quyền   c t n tr ng l m, nh ng c  m t c i quyền c n b n nh t của d n quyền v  nh n quyền l  quyết định th i l i do   ng quyết định! Cho n n   ng s  quyết định ng  i d n   c bi t g i,   c l m g i v    c kiểm tra c i g i, v  h    t ra luật    qui định nh ng   u   . V  nh  th  th i nh n quyền v  d n quyền kh ng th    c t n tr ng."

Theo các qui định của c  ch  UPR, sau ph n trình b y v  th o lu n v  b o c o quốc gia của m t n  c, m t b o cáo chung cuộc s    c   c k t với nh ng khuy n ngh  cho quốc gia       th c hi n quyền con ng  i, v  UPR s  b o   m l  m i n  c ph i chịu trách nhiệm v  ti n b  hoặc th t b i trong việc thực thi các khuy n ngh    .

  n cuộc th m ngh  l n th  nh , c c n  c c  b n ph n cung cấp thông tin v  nh ng g i m  h     l m    th c thi nh ng khuy n ngh    c    ra 4 n m v  tr  c. C ng   ng quốc t  s  tr  gi p trong việc thực thi các khuy n ngh  v  k t luận liên quan t i việc x y   ng n ng l c v  tr  gi p k  thuật, v i s  tham khảo ý kiến của quốc gia liên h . V  n u c n, H i   ng nh n quyền Liên hiệp quốc s  gi i quyết tr  ng h p c a những n  c không h p t c với c  ch  n y.